BLIXENS SKRIFT SOM KVINDESKRIFT

Susan Hardy Aiken
Isak Dinesen and the Engendering of Narrative
The University of Chicago Press, Chicago and London 1990
323 sider, ISBN 0-226-01112-7

Susan Hardy Aikens bog om Karen Blixens værker afviger i flere henseender fra danskernes sædvanlige behandling af forfatterskabet. For det første viser den en behagelig mangel på persondyrkelse, som vi ellers er så overfodret dem. Ganske vist nævnes enkelte biografiske fakta, men kun for så vidt de er relevante i forbindelse med forfatterskabet.

For det andet er bogens projekt bemærkelsesværdigt, idet den på 257 drøje sider gør forsøg på at få Blixen skrevet ind i en kvindelig skrifttradition der snarere har rødderne fremad i nyere fransk litteratur end bagud i andre eksempler på kvindlige modernister, selvom Virginia Woolf nævnes et par gange og Emily Dickinson citeres en enkelt gang.

De forfattere som Hardy Aiken gang på gang giver ordet, er Luce Irigaray og Hélène Cixous, idet hun ved hjælp af især genskrivning forbinder de to's antipatriarkalske skrifter med Blixens. Kristeva optræder i *chora*-konceptet. Med denne term antyder Kristeva det førsproglige, kaotiske mørke som par excellence er kvindens gebet, idet mennesket først efter separationsfasen tager skridtet til det symboliseringsniveau som er sprogets, idet der sker en overgang fra den intuitive, samsmeltende moder-barn forståelse til en verden hvor der gælder andre love, 'la loi du père', faderens lov.

Både Irigaray og Cixous forsvarer dette modermørke, det Kristeva kalder for det *abjecte*, som kvindens egentlige domæne; mange af deres skrifter går ud på at betragte dette ståsted som det eneste sikre en kvinde kan indtage i en ellers patriarkalsk, dvs. fjendtlig verden.

Aiken prøver også at skrive Blixen ind i denne kaotiske form for kvindelighed, som ud fra en (ganske vist patriarkal) opfattelse som psykoanalysens, må betragtes som en fornyet regression, fra autonomien tilbage til afhængigheden i symbiosen. Blixens tekster læses som udtryk for denne verden hvor alt står på hovedet, hvor kaos er kvindens ironiske svar på den patriarkale dominans.

Andet kapitel i Hardy Aikens bog hedder betegnende nok "Caprice de femme enceinte", hvor det i virkeligheden ikke er Blixen der føder sine værker, men Aiken

der bringer en ny Dinesen til verden, idet hun nyfortolker Dinesens projekter med teksterne. Desværre svækker de utrolig mange associative- og analogislutninger Aikens argumenter:

> "On the psycholinguistic level, the sea's "voice" (in *Deluge at Norderney*, AvH) resembles the Kristevan semiotic or the maternal "forelanguage" (...). (...) not (...) the advent of chaos, but the murmurs of a prior narrative, the story of the mythic mother (...) whose image Dinesen repeatedly associated with the empowering of a female narrative tradition." (s.88-89)

Dette projekt med at skrive Blixens skrifter ind i en kvindelig skrifttradition, en 'écriture féminine' avant la lettre, må dog også beundres, idet det udføres grundigt, storslået og med stor lærdom. Aikens kendskab til anglosaksisk kvindeforskning er iøjnefaldende, mens hun samtidig i bogens udførlige noteapparat omgås den traditionelle litteraturforskning på lige fod.

Men alt i alt resulterer hendes opfattelser ikke i mange nye synspunkter på Blixens fortællinger, mens de forbigår mange af de eksisterende i tavshed. Især er den manglende kendskab til dansk Blixenforskning fatal, idet Aiken gennem den kunne have undgået nogle fælder. Af og til gør hun direkte vold på teksterne (fy for et patriarkalsk billede!), ved at citere et afsnit som støtter hendes opfattelse for derefter at glemme tekstens fortsættelse hvor det modsatte sker. Således f.eks. i 'Et Familieselskab i Helsingør' er Fanny ifølge Aiken den tabende part der bliver ensom tilbage efter at broderen er forsvundet, offer for den patriarkalske undertrykkelse i den grad at hun ligefrem får kvælefornemmelser og må hive efter vejret. Således efterlader teksten Fanny, hvis vi skal tro Aiken. Hun vil skrige, men hun kan ikke, endda stemmen er undertrykt. Men et afsnit efter det citerede kaster Fanny jo netop den knugende vægt, skriger og sender med dette skrig broderen 'ad Helvede til'. Den slags må ikke forties, det er tekstforfalskning.

Den traditionelle Blixen-opfattelse tolkes i takt med kolonialismens Afrika-billede:

> "Like Cixous revising Freud's figure of woman as the "dark continent" of the phallocentric symbolic order, Dinesen suggests that woman's writing, figuratively inscribed in invisible "white ink" or situated in the gaps and margins of patriarchal language, makes her doubly parallel to the figure of Africa as constituted by the imperialist imagination." (s.236)

Problemet ligger snarere i Aikens valg af objekt for sin undersøgelse. Hendes læsninger giver en overraskende ny indsigt i Blixens stilistiske strategier, og alene derfor er bogen mere end værd at læse, men de giver desværre nok så traditionelle og snarest forældede tolkninger af teksterne, som om vi ikke er kommet længere end til Langbaum.

Annelies van Hees, Universiteit van Amsterdam